

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA

ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE”

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 343.26:349.6 (043.2)

BOȘCANEANU MARCEL

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU POLUAREA APEI

SPECIALITATEA: 554.01 – DREPT PENAL ȘI EXECUȚIONAL PENAL

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Chișinău, 2018

Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei „Științe penale” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova.

Conducător științific:

URSU Veaceslav, doctor în drept, conferențiar universitar,
specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Referenți oficiali:

1. **MORARU Victor**, doctor în drept, profesor universitar
2. **MARIȚ Alexandru**, doctor în drept, conferențiar universitar

Consiliului științific specializat a fost aprobat de către Consiliul de Conducere al ANACEC prin decizia nr.7 din 11.05.2018, în următoarea componență:

1. **ULIANOVSKI Xenofon**, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **LARII Iurie**, secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar
3. **GLADCHI Gheorghe**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
4. **DOLEA Igor**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
5. **COJOCARU Radion**, doctor în drept, conferențiar universitar
6. **TROFIMOV Igor**, doctor în drept, conferențiar universitar

Suținerea tezei va avea loc la 21 septembrie 2018, ora 16⁰⁰, în ședința Consiliului științific specializat D 75.554.01 - 28 din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, (Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21, sala de conferințe).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la biblioteca Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, Biblioteca Națională a Republicii Moldova și la pagina web a CNAA (<http://www.cnaa.md>).

Autoreferatul a fost expediat la 01 august 2018.

Secretar științific al Consiliului științific specializat,

LARII Iurie, doctor în drept, conferențiar universitar

Conducător științific,

URSU Veaceslav, doctor în drept, conferențiar universitar

Autor,

Boșcaneanu Marcel

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Cea mai evidentă și actuală îngrijorare a omenirii, sesizată și mediatizată disperat în ultimele decenii pe scară largă, este și va rămâne încă pentru multe generații înainte starea degradată a mediului. În aceste împrejurări, indicele principal care de fiecare dată semnalizează neîntârziat diminuarea calității vieții pe Terra este întruchipat de starea degradată a apei – componentă ce determină existența viului și a tuturor proceselor.

Deși conștientizată destul de târziu, problema poluării apei a devenit un subiect de mare preocupare pentru doctrina postmodernă, încercând a se căuta prin cercetare mecanisme juridice eficiente de luptă contra faptelor de orice natură ce atentau nestingherit la integritatea unor noi categorii de relații sociale, mai puțin apreciate de către om – cele legate de protecția factorilor de mediu prin folosirea lor rațională. La rândul lor, toate aceste considerente au determinat și autoritățile să recurgă la măsuri mult mai represive pentru contracararea conduitelor reproșabile la adresa mediului, măsuri care aparțin cu preponderență dreptului penal și care constituie o serioasă garanție în asigurarea respectării normelor imperative impuse prin legislația de mediu.

Pe cale de consecință, dreptul penal, după cum era și firesc să se întâmple, ca reacție la noile necesități, a fost determinat să ia sub protecția sa și componentele de mediu, fapt care s-a întâmplat în an. 2002, odată cu consacrarea unui capitol aparte infracțiunii ecologice în care se regăsește și infracțiunea de poluarea apei (art. 229 CP RM).

Cu toate acestea, prin adoptarea unei asemenea concepții, efectul scontat al reglementărilor la care se așteptau autoritățile, din nefericire, nu s-a produs nici până în ziua de azi, și asta din cauza particularității consecințelor care de multe ori sunt insesizabile, difuze, cu efecte în timp, fapt ce determină o imposibilitate a stabilirii legăturii de cauzalitate între acțiuni și efecte. Or, nu putem să credem că din acel moment nu s-au mai săvârșit fapte de acest gen, odată ce ne-am pomenit în fața paradoxului potrivit căruia starea apelor în RM este dezastruoasă, în timp ce toate statisticile în domeniul documentării și sancționării faptelor de poluarea apei aproape că nu înregistrează săvârșirea unor asemenea infracțiuni.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. O contribuție substanțială asupra cercetării problemei privind răspunderea penală pentru poluarea apei au avut-o mai mulți oameni de știință atât din țară cât și de peste hotare, care au tratat această problemă din mai multe puncte de vedere. Printre aceștia se numără: I. Macari, A. Borodac, A. Barbăneagră, S. Brînza, V. Stati, X. Ulianovschi, S. Botnaru, I. Trofimov, P. Zamfir etc. (*Republica Moldova*); A. Boroi, V. Dobrinoiu, M. I. Rusu, M. Duțu, E. Lupan, C. Manta, D. Marinescu, M. Gorunescu, (*România*); I.V. Popov, A.A. Romanov, A.Iu. Filanenco, R.A.O. Gurbanov, E.V. Ovcearenco, L.I. Broslavschii (*Federația Rusă*) etc. Lucrările acestor autori reprezintă baza științifico-teoretică a tezei. Prezenta teză vine să completeze studiile întreprinse anterior în domeniu, evidențiind unele tendințe și aspecte noi, specifice pentru etapa actuală de dezvoltare a societății.

Cu mare regret, trebuie să recunoaștem că subiectul supus cercetării nu prea a atras atenția doctrinarilor din țară. Deși infracțiunea analizată a constituit obiect de studiu al unor lucrări, comentarii totuși unele aspecte importante ale acestui subiect nu au fost investigate sau au fost deslușite doar tangențial. Prin urmare, lipsa în RM a unor cercetări juridico-penale complexe la acest subiect generează insuficiența aplicării cunoștințelor respective atât la descoperirea și prevenirea criminalității în general, cât și a categoriei de infracțiuni comise contra mediului în special a apelor.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul tezei constă în realizarea unei investigații profunde cadrului juridic incriminator al infracțiunii de poluarea apei, în analiza și interpretarea complexă a normei prevăzute la art. 229 CP RM, în identificarea și soluționarea problemelor cu care se confruntă organele de drept la încadrarea juridică a infracțiunii cercetate, precum și optimizarea, formularea unor propuneri *de lege ferenda* menite să amelioreze calitatea reglementărilor în domeniu.

Pentru atingerea scopului propus, au fost trasate următoarele *obiective ale cercetării*:

- studierea doctrinei autohtone, precum și a celei străine, pe segmentul analizei infracțiunii de poluarea apei;
- analiza experienței pozitive a altor state în vederea identificării asemănărilor și deosebirilor în raport cu modelul de reglementare a răspunderii pentru infracțiunile ce atentează la resursele de apă;
- identificarea și formularea textului ce are să definească clar și inconfundabil noțiunea de poluare a apei;
- analiza juridico-penală a elementelor constitutiv - obiective și subiective ale infracțiunii prevăzute la art. 229 CP RM;
- identificarea deficiențelor tehnico-legislative ce determină ineficiența funcționării mecanismului de incriminare penală a faptelor de poluare a apei;
- explicarea modului de operare a distincției dintre contravenția și infracțiunea de poluare a apei, precum și sintetizarea deosebirilor și asemănărilor cu infracțiuni conexe;
- stabilirea deficiențelor tehnico-juridice existente în dispoziția de la art. 229 CP RM și formularea recomandărilor cu titlu *de lege ferenda* care să contribuie la perfecționarea acestei dispoziții, precum și a unor dispoziții conexe.

Metodologia cercetării științifice. Într-un atingerea obiectivelor stabilite, pe căi eficiente și productive în domeniul cercetării, au fost utilizate următoarele metode: metoda istorică (aplicată în paragraful dedicat studierii evoluției cadrului normativ incriminator al infracțiunii de poluarea apei); metoda comparativă (utilizată în cadrul realizării studiului științific, în vederea analizei aspectului comparativ între diferite materiale științifice referitoare la infracțiunea de poluarea apei și a reglementărilor specifice legislațiilor penale ale altor state în materia răspunderii pentru infracțiunea de poluarea apei); metoda deductivă (utilizarea acestei metode va face posibilă obținerea unor concluzii, o viziune nouă asupra infracțiunilor de mediu, în special cea de poluarea apei); metoda prospectivă (a fost aplicată pentru a studia gradul de aplicabilitate și funcționalitate a noilor dispoziții normative ce vor asigura aplicarea eficientă a infracțiunii de poluarea apei), precum și cea sistemică (utilizată în procesul examinării în ansamblu a actelor juridice naționale și internaționale ce se referă la infracțiunea analizată).

Noutatea și originalitatea științifică. Caracterul novator al lucrării este determinat de faptul că teza reprezintă una din primele cercetări complexe în RM consacrat răspunderii penale pentru poluarea apei. În cadrul acesteia sunt propuse noțiuni, teze, concepții, care pun într-o nouă lumină unele dintre cele mai controversate probleme ce țin de aplicarea răspunderii pentru infracțiunea prevăzută la art. 229 CP RM. Originalitatea rezultatelor obținute constă în investigarea celor mai controversate probleme ale științei și practicii dreptului penal care vizează infracțiunea în cauză, în paralel fiind evidențiate deficiențele tehnico-legislative de care suferă norma prevăzută la art. 229 CP RM și formularea propunerilor concrete de îmbunătățire a cadrului incriminator în materie.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în construcția juridică a unui mecanism clar al incriminării faptei de poluare a apei, fapt ce va contribui la excluderea dificultăților, confuziilor și contradicțiilor sesizate până nu demult la interpretarea și aplicarea normei penale în cauză. Pe această cale se soluționează problema incriminării și calificării penale corecte a faptelor ce atentează la integritatea resurselor acvatice prin excluderea dublării de norme, delimitarea clară între diferite componente similare, atât de infracțiuni, cât și de contravenții, concretizarea semnelor laturii obiective proprii și caracteristice doar infracțiunii de poluarea apei, distingerea între intensitatea și gravitatea consecințelor generate de fenomenul poluării apei, fapt ce permite o gradare a mărimii sancțiunilor ce urmează a fi aplicate.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. În plan teoretico-conceptual, lucrarea prezintă o importanță incontestabilă în circumstanțele în care lipsește o bază științifică diversificată în expunerea asupra problemei la nivel național. În teză sunt relevate aspectele care au fost cercetate doar tangențial sau care au fost neglijate totalmente de doctrină, ceea ce face ca lucrarea de față să exprime bazele conceptuale ale ulterioarelor studii în materia răspunderii pentru infracțiunea prevăzută la art. 229 CP RM. Prin urmare, studiul de față pune la dispoziția doctrinei un nou concept ce va sta la baza reglementării normelor de protecție penală nu numai a apei, dar și a celorlalte componente naturale, fiind mult mai adaptat la exigențele legislației de mediu, dar și la necesitățile practice de încadrare juridică și aplicare.

Valoarea aplicativă a tezei este determinată de originalitatea ideilor și conceptelor doctrinare expuse în cadrul lucrării cu ocazia analizei juridico-penale a infracțiunii de poluarea apei. În acest sens, concluziile și recomandările științifice înaintate, vor prezenta interes și utilitate în activitatea de interpretare a normei prevăzute la art. 229 CP RM de către știința dreptului penal național, iar pentru legislatorul RM, va reprezenta un suport științific valoros în exercițiul legiferării și perfecționării legii penale în domeniu. Rezultatele obținute pot constitui baza de referință a celor ce înfăptuiesc justiția, a autorităților preocupate de supravegherea respectării normelor de drept și de protecție a mediului, fapt ce va forma o viziune unanimă asupra problematicii aplicării legislației penale la contracararea criminalității de mediu. Pentru instituțiile de învățământ cu profil juridic de orice nivel, cu orice formă de învățământ, opiniile și conceptele expuse în cadrul lucrării, precum concluziile și recomandările științifice vor putea fi utilizate în activitatea de predare a disciplinei drept penal și dreptul mediului.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constau în: analiza juridico-penală a elementelor constitutiv obiective și subiective ale infracțiunii prevăzute la art. 229 CP RM; identificarea curenților tehnico-legislative ce determină ineficiența funcționării mecanismului de incriminare penală a faptelor de poluare a apei; fundamentarea științifică a unei noi concepții despre incriminarea penală a faptelor de poluare a apei prin atribuirea componentei formale, considerate din momentul săvârșirii acțiunii periculoase asupra mediului și persoanei prin poluare; formularea textului unei noi componente de infracțiune – Contaminarea apei potabile și încorporarea ei în Cap. VIII al CP RM – Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale; stabilirea deficiențelor tehnico-juridice existente în dispoziția normei de la art. 229 CP RM și formularea recomandărilor cu titlu de *lege ferenda* în sporirea calității acesteia.

Implementarea rezultatelor științifice. Concluziile și recomandările formulate își găsesc aplicabilitate și contribuție la eficientizarea efectuării unor noi investigații științifice: în elaborarea de publicații științifice cu caracter de îndrumare pentru cadrele didactice, studenți, masteranzi, doctoranzi; în proiectele didactice și a curriculelor în materie de drept penal

reflectând tema răspunderii penale pentru infracțiunile prevăzute la art. 229 CP RM; în programele de studii ale instituțiilor de învățământ superior; în procesul de elaborare a normelor de drept dar și în activitatea practică a organelor de drept.

Aprobarea rezultatelor științifice. Concepțiile, concluziile și recomandările de bază ale tezei au fost materializate în cadrul a 8 publicații științifice. În același timp, unele idei și concluzii teoretice, constituind rezultatul cercetării, au fost prezentate în cadrul mai multor conferințe științifice (conferința științifico-practică internațională cu genericul „Probleme actuale privind protecția și securitatea persoanelor implicate în procesul penal”, Chișinău, 21 martie 2013; conferința științifico-practică internațională cu genericul „Delicvența și justiția juvenilă: evaluare, probleme, soluții”, Chișinău, 31 octombrie 2014; conferința internațională științifico-practică cu genericul „Jurisprudența – componenta fundamentală a proceselor integraționale și a comportamentului legal contemporan”, Chișinău, 3-4 noiembrie 2017).

Publicațiile la tema tezei. La tema tezei de doctorat au fost publicate 8 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei. Teza de doctorat are un volum total de 158 pagini text de bază cu următoarea structură: adnotare (în română, rusă, engleză); lista abrevierilor; introducere; 4 capitole; concluzii generale și recomandări; bibliografie din 255 titluri; anexă; declarația privind asumarea răspunderii; CV-ul autorului.

Cuvintele-cheie: infracțiune, poluare, poluarea apei, poluanți, contaminare, apă potabilă, mediu, daună de mediu, pericol, echilibru ecologic.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea reflectă esența actualității, noutății științifice, importanței teoretice și valorii aplicative a rezultatelor obținute prin cercetare. Tot în acest compartiment sunt identificate obiectivele, scopul și metodologia cercetării, precum și problema științifică de importanță majoră soluționată.

În capitolul 1, intitulat: „**Analiza situației existente în domeniul răspunderii pentru infracțiunea de poluarea apei**”, se realizează studiul asupra parcursului dezvoltării normelor de incriminare penală a faptei de poluare a apei, studiu prin care se urmărește scoaterea în evidență a evoluției reglementărilor în acest sens pentru a urmări problematica ineficienței ce a determinat perfectarea cadrului incriminator în domeniu.

Prin conținutul subiectului *1.1. „Evoluția cadrului normativ incriminator al infracțiunii de poluarea apei”* ne impunem a arăta ascendența reglementărilor în materia protecției apelor prin măsuri de drept penal. În această consecutivitate, considerând-o extrem de necesară, abordarea cronologică a evoluției reglementărilor în materie nu se limitează sub aspect spațio-temporar la teritoriul RM, ci în mod necesar la nivel global, ținându-se cont de experiența statelor care cu veacuri în urmă au pus fundamentul și au edificat în mod constant și incontestabil sistemul dreptului de care beneficiem și astăzi.

După cum observăm din conținutul tezei, fiind în acele timpuri mai puțin conștientizată necesitatea protecției apelor, normele analizate prezentau un caracter general, de prevenție care au ținut locul celor de natură civilă, administrativă, contravențională sau penală chiar. Totuși de normele vizate s-a făcut uz până în momentul în care perfecționarea lor a fost impusă de diversificarea căilor de atentare și înrăutățire a stării resursei avute în discuție.

Vorbind despre parcursul afirmării legislației penale în materia răspunderii pentru infracțiuni ce atentează la resursele acvatice, aplicabilă în teritoriul actualei RM, ne-am referit nemijlocit la perioada de după an. 1812, ținând cont de faptul că această perioadă coincide cu

începutul conștientizării și reacționării prompte, prin măsuri cu caracter penal, la pericolul social al faptelor contra mediului, dar și de faptul că în acea perioadă pe teritoriul Basarabiei de atunci începe a se aplica pe larg legislația Rusiei țariste [9, p. 35].

Analizând cu atenție conținutul normei penale din acele timpuri, observăm, printre altele, că infracțiunea de poluarea apei avea un caracter formal, odată ce se aplica pentru acțiuni de aruncare sau scurgere în ape a unor substanțe dăunătoare, fără a fi necesară stabilirea daunei, iar în cazul în care această daună era sesizată, sancțiunea se aplica în baza dispoziției următoare care constituie o agravantă față de cea dintâi.

Începând cu an. 1961, odată cu intrarea în vigoare la data de 24.04.1961 a CP al RSSM, faptele penale contra resurselor acvatice sunt pedepsite în temeiul art. 235 „Impurificarea bazinelor de apă și a aerului” conținut în Cap. al XI-lea din respectiva Lege. Potrivit normei menționate, impurificarea râurilor, lacurilor și altor bazine și surse de apă cu ape de scurgere neepurate și nedezinfectate, cu resturi sau deșeuri ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor industriale, agricole, comunale și altele, dacă aceasta a cauzat sau a putut să cauzeze daune fie sănătății oamenilor, fie producției agricole, fie rezervelor de pește, precum și impurificarea aerului cu deșeuri ale producției industriale ce sunt dăunătoare pentru sănătatea oamenilor – se pedepsește cu amendă în mărime de până la cincizeci de salarii minime [17].

În această ordine de idei, urmărind în textul lucrării evoluția evenimentelor de până și după 4 noiembrie 1998, atunci când se adoptă Convenția de la Strasbourg privind Protecția Mediului prin Dreptul penal, observăm că la nivel global devine conștientizată necesitatea unei abordări distincte și speciale a problemei generate de poluarea mediului. Faptul dat impune a recurge la măsuri mai represive instituite prin intermediul legislației penale a statelor față de faptele prejudiciabile sau cel puțin pasibile de a aduce prejudicii mediului, deși actualmente în doctrină se mai identifică încă opinii care susțin caracterul unitar al dreptului penal [23, p. 13-14].

Analizând situația RM la compartimentul dat, constatăm cu mare mândrie și înaltă apreciere că, deși nu este membră a UE și nu a ratificat respectiva convenție, încă în an. 2002 legiuitorul nostru decide să consacre un capitol aparte în CP RM care incriminează faptele ce atentează la componentele de mediu, printre care se regăsește și infracțiunea de poluarea apei (art. 229 CP RM).

În subiectul **1.2.**, cu titlul: „**Gradul de cercetare a fenomenului poluării apei în doctrina juridică națională**” se prezintă rezultatele analizei asupra situației existente pe dimensiunea gradului de reglementare și cercetare a infracțiunii de poluarea apei la nivel național, constatându-se că gradul de investigație a temei și aportul științific pe care îl implică cercetările doctrinare ce abordează problema răspunderii penale pentru poluarea apei este destul de superficial și cu impact redus în planul reglementării.

Trecând peste acestea, am decis a începe cu descrierea situației doctrinare la nivel național, fiind indignați, într-un fel sau altul, de faptul că preocupările de nivel științific care s-ar fi evidențiat prin studii complexe în materia infracționalității de mediu, în special a infracțiunii de poluarea apei, lipsesc cu desăvârșire. Oricât ar fi de banal, infracțiunea de poluarea apei nu a constituit obiectul de cercetare a nici unei teze de doctorat din RM de după adoptarea CP din an. 2002 și consacrarea legislativă a acesteia în conținutul art. 229 CP RM. Cu atât mai mult, nu există nici materiale cu caracter științific, articole, monografii sau alte comunicări în cadrul conferințelor științifice de nivel național care să abordeze problematica răspunderii penale pentru poluarea apei.

Totuși, în pofida acestui fapt, amintim valoare unor lucrări științifice ce abordează constant problema poluării apei sub aspect penal, semnate de renumiți autori autohtoni, dar și de marii doctrinari străini, precum și lucrările unor distinși doctrinari în materie de drept al mediului.

Printre onorații penaliști în domeniu, menționăm pe A. Barbăneagră [3, 5], I. Macari [37], Al. Borodac, V. Berliba [4], X. Ulianovschi [56; 57], S. Brînză și V. Stati [13; 15; 16], care au reușit într-o manieră destul de originală și cuprinzătoare să cerceteze particularitățile infracțiunii de poluarea apei, expunând în mod detaliat toate interdicțiile impuse prin legislația de mediu, ignorarea cărora dau temei a le califica drept infracțiuni.

O contribuție destul de relevantă asupra dezvoltării domeniului răspunderii de mediu în general, dar cu pronunțate extensiuni și influențe asupra domeniului răspunderii penale pentru fapte de poluare, îi aparține conf. univ., dr. I. Trofimov, fapt demonstrat prin numeroasele sale lucrări cu caracter științific [51; 52; 53; 54].

Printr-o analiză profundă și plină de înțeles a problematicii răspunderii penale pentru daune la adresa mediului se fac remarcă și autorul G. Ardelean, care prin distinsele sale lucrări [1, 55] scoate în evidență cele mai sensibile aspecte legate de incriminarea și responsabilizarea penală a acțiunilor ce atentează la integritatea și funcționalitatea în condiții normale a factorilor de mediu.

Remarcați în acest domeniu se fac și autorii V. Poleacov prin lucrările sale [49] în materie de mediu, având pronunțate tangențe cu răspunderea penală pentru poluarea resurselor acvatice, dr., conf. univ. P. Zamfir, care a fost determinat de anumite împrejurări în a recurge la propovăduirea prin lucrările [58, 59] sale a mecanismului sancționării unor asemenea fapte.

Subiectul 1.3. este consacrat „Analizei doctrinei de specialitate străină cu privire la infracțiunea de poluarea apei” pentru a înțelege esența, direcția, tendința și conceptele ce au stat la baza formulării cadrului legislativ al altor state în materia incriminării faptelor de poluare a apei. Pentru început, am demarat studiul preconizat asupra doctrinei statelor vecine, ținând cont de sistemul comun al dreptului la care a aderat statul nostru, de tradițiile și aspirațiile legislative, de specificul și principiile comune împărtășite la elaborarea legii penale, de sursa ce a inspirat legiuitorul nostru la elaborarea majorității normelor penale din care face parte și cea prevăzută la art. 229 CP RM.

La nivel doctrinar, ajungem să constatăm că asemănătoare situației din RM, activitatea științifică care privind abordarea problemei poluării apei sub aspect de incriminare penală nu a prea interesat nici doctrinarii români, în special pe cei preocupați de materia răspunderii penale. Aici aproape că nu există lucrări științifice a căror obiect de cercetare teoretico-juridică să-l constituie infracțiunea de poluarea apei. Ca și în cazul statului nostru, problematica incriminării penale a acțiunilor ce atentează la calitatea și starea apelor a preocupat mai mult doctrinarii specializați în materia răspunderii de mediu, care în mod tangențial au abordat și chestiuni de responsabilizare penală pentru infracțiuni contra mediului, printre care este pomenită și infracțiunea de poluarea apei. Menționăm aici pe profesorul E. Lupan, care la nivel științific [35] s-a preocupat în mod constant de studiul particularităților răspunderii pentru fapte de poluare, a definit cu această ocazie noțiunea de „prejudiciu ecologic”, a descris particularitatea dreptului la indemnizație a victimei poluării, a explicat legitățile și etapele transformării efectelor poluării în prejudicii ecologice la adresa persoanei, a clasificat și definit categoriile de poluanți etc.

Tot acesta, prin intermediul unui șir de lucrări științifico-didactice, s-a expus de fiecare dată asupra conținutului normelor penale de incriminare a faptelor de poluare acvatică [34; 36] asupra specificității consecințelor poluării asupra omului, dar și pericolul social pe care îl poate

genera în viitor, fapt ce a determinat și legiuitorul penal să adopte o cu totul altă poziție în considerarea și aprecierea respectivelor categorii de consecințe prejudiciabile.

Un deosebit aport la dezvoltarea și adaptarea la exigențele de mediu a mecanismului juridico-penal de responsabilizare pentru fapte contra mediului, îi aparține autoarei D. Marinescu, insistând a arăta prin conținutul valoroaselor sale lucrări [42; 43] că încorporarea în codurile penale ale statelor lumii a unui nou fascicul de norme care să se preocupe de sancționarea celor vinovați de poluarea mediului constituie o prioritate a doctrinei și legislației viitoare.

Nu poate fi trecută cu vederea și implicația profesorului M. Duțu în dezvoltarea ideilor și regulilor de aderență a materiei dreptului penal la cea a dreptului mediului. De-a lungul a câtorva decenii, în calitatea sa de promotor al valorilor de mediu ce urmau a fi protejate prin măsuri juridice de orice fel, a reușit să se impună cu rezultate desăvârșite în domeniul științei juridice, fapt demonstrat prin numeroasele sale lucrări cu caracter științific [27; 28] și didactic [25; 26].

Oprindu-ne asupra celei din urmă presupuneri, menționăm că CP al României din perioada 2004-2009 încorporează în Cap. V (Crime și delictе contra mediului înconjurător) dispoziții de incriminare a infracțiunii de poluarea apei prin încălcarea regulilor privind protecția apelor (art. 396) [19]. În pofida acestui fapt, unii doctrinari ai timpului respectiv cum ar fi: H. Diaconescu [21; 24; 38; 40; 44; 47] încearcă să sensibilizeze, să dezvolte mecanismul răspunderii penale prin adaptarea sa la exigențele de mediu, asimilarea și contracararea infraționalității ce atentează nemilos, în ultimii ani, la integritatea și funcționalitatea în condiții prielnice a componentelor mediului. Prin lucrarea sa [39], autorul C. Manta încearcă să descrie sub aspect comparativ acțiunea legii penale europene asupra conduitelor reproșabile la adresa mediului și, în special, la adresa resurselor de apă, accentuând importanța și tactica reglementărilor penale prin faptul expunerii asupra conținutului normelor ce sancționează tentativa de poluare a apei.

O încercare reușită de a contribui la dezvoltarea cadrului doctrinar în materia cercetării infracțiunilor contra mediului este sesizată de autoarea Hanciu O.M. prin lucrarea sa de doctorat [29] în care constată că o serie de fapte considerate infracțiuni, dacă sunt de natură să pună în pericol viața sau sănătatea umană, vegetală sau animală, pedeapsa putând îmbrăca forma închisorii și/sau amendă penală.

Trecând la analiza gradului de cercetare sub aspect doctrinar a infracțiunii de poluarea apei în spațiul CSI, putem afirma că spectrul lucrărilor științifice ce abordează problematica infraționalității în domeniul vizat este mult mai impunător, în special a lucrărilor de doctorat ce au ca obiect de cercetare faptele penale ce atentează la categoria componentei de mediu avute în discuție. Este de menționat aici autorii tezelor de doctorat A. Romanov, I. Popov, I. Filanenco, care evidențiază cele mai stringente probleme ale considerării acțiunilor periculoase îndreptate asupra calității apei, iar pe cale de consecință asupra omului.

Un relevant aport la dezvoltarea ideologică, științifico-juridică și criminologică a cadrului doctrinar rus în materia incriminării infracțiunii de poluarea apei poate fi atribuit autorilor ruși Gurbanov R., Ovcearenko E.V., Bukarelova L. și Șveigher O., Vetrov N. I. și Leapunova Iu., Timoșenco Iu. A., Latîpov R. M. și Altînșin A. G., S. Golubev.

Dintre personalitățile ce s-au interesat în mod constant de problematica în materie de mediu, iar cu această ocazie au abordat în mod tangențial și problematica responsabilității penale pentru fapte ce atentează la resursele acvatice, se numără autorii: Bogoliubov S. A. [62], Erofeev B. V. [66], Petrov S. [69], Golicencov A. K. [65], Brinciuk M. M. [63], Misnik G. A. [68], Reșetnikov G. I. [71] ș.a.

Capitolul 2, intitulat „**Obiectul infracțiunii de poluarea apei**”, este consacrat evidențierii particularităților obiectului infracțiunii de poluarea apei nu înainte de a clarifica unele aspecte definitorii ale infracțiunii de poluarea apei, fiind de părerea că poluarea apei trebuie să fie definită după aceiași parametri în toate formele răspunderii juridice, fapt care nu trebuie să fie străin materiei penale, doar cu adăugirea sensului și regulilor impuse de dreptul penal. A doua parte a capitolului prezintă obiectul juridic și obiectul material al infracțiunii de poluarea apei, atât din perspectiva interpretărilor actuale, cât și din cea a argumentării necesității reconsiderării multor opinii susținute de doctrina penală.

Prin conținutul subiectului 2.1. intitulat: „Precizări conceptuale și definitorii asupra noțiunii de poluare acvatică” se insistă asupra necesității revizuirii conceptului ce a stat până nu de mult la baza definirii noțiunii de poluare acvatică, recurgând la cercetarea multidimensională a fenomenului în discuție cu intenția explicării particularității lui, distingerii de alte fenomene asemănătoare, actualmente confundabile, iar ulterior sugerării legiuitorului în a ține cont de esența noțiunii la reformularea de mai departe a conceptului de poluare acvatică în materie penală. Înainte de toate, ținem să amintim că termenul poluare este folosit și trebuie să fie folosit doar cu ocazia descrierii acțiunilor de degradare, alterare, viciere sau, altfel spus, acțiunii ce face să devină nocivă o componentă sau alta a mediului.

Din punct de vedere a evoluției în definire, încă în an. 1961, Conferința internațională de la Geneva privind situația poluării apelor din Europa, a definit poluarea apei ca fiind „*modificarea, directă sau indirectă, a compoziției sau stării apelor unei surse oarecare, ca urmare a activității omului, în așa măsură încât ele devin mai puțin adecvate tuturor sau numai unora din utilizările pe care le pot căpăta în stare naturală*”. Ulterior, s-au făcut propuneri de completare a acestei definiții, cu precizări privind folosințele afectate și aspectele extraeconomice, degradarea peisajului, stânjenirea pescuitului etc. [41, p. 164].

Deci, ulterior perioadei enunțate mai sus, conținutul textelor prin care s-a definit noțiunea de poluare a apei a cunoscut o evoluție specifică de la stat la stat sau chiar de la doctrină la stil și tactică de reglementare. Spunem aceasta pentru a scoate în evidență discrepanțele între tehnica definirii noțiunii în cauză de către doctrina națională și cea a reglementării prin intermediul textelor unor legi (de mediu sau penale). Astfel, există o diferență însemnată între textul Legii apelor a RM nr. 272/2011 ce definește noțiunea de poluare a apei și cel al art. 229 CP RM ce incriminează aceeași faptă, adică poluarea apei, nemaivorbind de alte legi speciale în domeniu (art. 2) [33]. Prin urmare, din textul noțiunilor prezentate se observă o diferență esențială atât de formulare, cât și de concept, ceea ce nu ar trebui să se întâmple, evident cu excepția diferențierii prin adăugirea sensului penal, doar în partea ce impune condiția generării de daune considerabile mediului sau persoanei, cu toate că și aceasta este o chestiune ce incită la discuții.

La etapa de față, am vedea noțiunea infracțiunii de poluarea apei definită în sensul *acțiunii de introducere în ape pe cale directă sau indirectă, ca rezultat al activității umane, a poluanților în cantități sau concentrații care prezintă pericol pentru mediu și om*.

În subiectul 2.2. cu genericul: „Obiectul infracțiunii de poluarea apei” s-a recurs la caracterizarea obiectului infracțiunii de poluarea apei, începând cu definirea sa, iar ulterior cu distingerea și analiza categoriilor acestuia. Având în vedere că relațiile sociale reglementate de normele juridico-penale capătă caracterul unor raporturi numite juridico-penale [8, p. 111-112] și că valorile de mediu afectate sunt apărate concomitent și de normele juridice de drept al mediului, prin care am definit obiectul juridic al infracțiunii de poluarea apei, făcând uz și de regulile ce stau la baza raportului juridic de drept al mediului.

Prin urmare, având la îndemână toate aceste clarificări și elemente, putem defini *obiectul infracțiunii de poluarea apei* ca fiind *valoarea ecologică (de mediu) în jurul și cu ocazia căreia se formează relațiile sociale ce solicită protecție din partea legii penale contra vătămării sau punerii în pericol prin săvârșirea de fapte „anti eco-sociale”*.

Pornind de la caracterizarea *obiectului juridic general* al infracțiunii de poluarea apei vom preciza, înainte de toate, că potrivit opiniei actuale unanime, această instituție a dreptului penal are în vedere totalitatea relațiilor sociale ce constituie bazele ordinii de drept și care sunt formate cu ocazia incriminării și sancționării unei fapte ce prezintă un pericol social pentru o anumită valoare protejată. În acest sens, obiectul juridic general este comun fiecărei infracțiuni, odată ce valoarea distinctă apărută, până la urmă constituie parte integrantă a ordinii de drept.

Cu toate acestea, în doctrina penală autohtonă, mai nou se identifică ideea dezicerii în a considera obiectul general al oricărei infracțiuni ca fiind ordinea de drept comună tuturor infracțiunilor [2, p. 6]. Astfel, autoarea G. Cojanu în lucrarea sa de doctorat menționează că deși legiuitorul RM operează în alin. (1) art. 2 CP RM cu noțiunea „ordinea de drept” pentru a desemna valorile sociale ce constituie obiectul general al infracțiunii, în mod practic prin săvârșirea actelor de diversiune se aduce atingere *anumitor relații sociale referitoare la o valoare sau la un fascicul de valori concrete* [20, p. 39].

De fapt, o asemenea abordare s-ar cere și în cazul examinării obiectului nostru de studiu, unde obiectul general al infracțiunii de poluarea apei ar constitui un fascicul de valori, altele decât cele specifice ordinii de drept, anume valori ale mediului, prin atentarea la care s-ar leza ordinea, legitățile de funcționare în condiții normale a întregului ecosistem natural.

Vorbind despre conținutul reglementărilor actuale, constatăm că doctrina consideră unanim că *obiectul generic* al infracțiunii de poluarea apei coincide, ca și în cazul tuturor infracțiunilor, cu valoarea apărută prin însuși capitolul din care face parte, adică valoarea și relațiile sociale constituite cu prilejul protecției mediului, deși capitolul este denumit „*infracțiuni ecologice*”.

Prin urmare, considerăm că obiectul generic al infracțiunii de poluarea apei trebuie să se refere la relațiile sociale constituite în legătură cu *protecția factorilor abiotici*, acestea din urmă constituind un capitol al eventualului titlu denumit în varianta propusă mai sus: „*Infracțiuni contra mediului natural*”. Și doctrina penală actuală, „simte” necesitatea divizării grupului de infracțiuni ecologice în subgrupe mai mici atunci când le caracterizează. Aducem aici exemplul lucrării scrise de autorii S. Brînză și V. Stati [16, p. 1201], care divizează toate infracțiunile ecologice în subcapitole după cum urmează: Infracțiuni prin care se încalcă obligațiile ce revin reprezentanților autorităților publice, persoanelor fizice sau juridice, în legătură cu activitățile economice și sociale cu impact asupra mediului (art. 223-226 CP RM); infracțiuni prin care se aduce atingere protecției resurselor naturale (227-230 CP RM); infracțiuni prin care se aduce atingere biodiversității faunei (art. 232, 233 CP RM). Mai devreme, prin an. 2005, un alt grup de autori [13, p. 388, 396] divizau infracțiunile ecologice în infracțiuni ecologice cu caracter general și infracțiuni ecologice cu caracter special. Deși nefiind destul de reușită această divizare, totuși tendința afirmării ei se face tot mai observată în doctrina penală autohtonă.

Cât privește *obiectul juridic nemijlocit* al infracțiunii de poluarea apei, e prea puțin spus atunci când se susține că are un caracter complex, acesta, după părerea noastră, fiind unul multiplu, aparent cu două sau mai multe obiecte principale de atentare (obiect juridic multiplu [50, p. 164]).

După părerea noastră, ar fi mai corect a-l numi obiect nemijlocit cu *caracter multiplu* prin care se aduce atingere mai multor valori de aceeași importanță, indiferent că unele din ele sunt

principale (apa), iar altele secundare (regnul animal, vegetal, viața, sănătatea sau proprietatea). După opinia exprimată de autoarea N. Beleaev, în cazul imposibilității distingerii priorității unei valori din două concurente, amândouă aceste relații sociale constituite cu ocazia protejării lor trebuie recunoscute ca obiecte juridice speciale având aceeași valoare [61, p. 226].

Deci prin infracțiunea de poluarea apei se atentează (se pun în pericol), în primul rând, la resursele de apă aflate în mediul natural, ca valoare de mediu ce aparține întregului ecosistem.

În al doilea rând, prin săvârșirea infracțiunii de poluarea apei se atentează la:

- resursele piscicole care viețuiesc în ea, acestea fiind inseparabile după natura lor de apă, și care constituie patrimoniul persoanei (au valoare de piață) căreia îi aparține obiectivul acvatic poluat (art. 197 CP RM);

- integritatea (sănătatea și viața) resurselor regnului vegetal și animal (art. 234 CP RM îndeletnicirea... cu alte exploatări ale apelor, cu utilizarea substanțelor explozive și otrăvitoare sau a altor mijloace de nimicire în masă a faunei...);

- sănătatea (îmbolnăvirea în cazul consumului apei poluate – vătămarea gravă ori medie a integrității corporale sau a sănătății cauzată din imprudență – art. 157 CP RM) și viața persoanei (în caz de deces ca urmare consumului apei poluate – lipsirea de viață din imprudență – art. 149 CP RM).

Cât privește *obiectul material* al infracțiunii, doctrina actuală îl definește ca fiind lucrul, bunul sau persoana fizică contra sau împotriva căreia s-a îndreptat acțiunea sau inacțiunea incriminată [11, p. 132]. Tot aici se mai afirmă aproape în unanimitate că obiectul material este întâlnit numai la infracțiunile materiale.

Consultând aceste din urmă opinii, prima observație care se cere a fi făcută este că nu trebuie confundat *obiectul material* care constituie obiectul lumii materiale și de care se leagă valoarea sa materială (obiect al infracțiunii) cu *rezultatul (consecința) materială* al atentării la bun. Chiar dacă bunul la care s-a atentat nu a fost distrus, adică nu există un rezultat sesizat, dar sesizabil, existând pericolul că din cauza atentării va pieri în viitor sau nu va funcționa în limitele parametrilor normali, specifici lui, de asemenea constituie o consecință ce pune în pericol integritatea bunului material. Consacratul penalist S. Brînză afirmă într-o lucrare a sa [14, p. 137], și pe drept cuvânt, că vătămarea, efectivă sau potențială, a valorilor sociale și a relațiilor sociale corespunzătoare, ocrotite de legea penală, are loc prin influențarea asupra obiectului material al infracțiunii. După acesta, calitățile obiectului material al infracțiunii sunt modificate sau el le pierde completamente (încetează activitatea vitală a organismului, este poluat mediul). Și autorul Al. Borodac susține că anume consecințele reale sau crearea primejdiei de a cauza o anumită daună determină semnul esențial material al tuturor infracțiunilor în dreptul penal [8, p. 164].

Urmare la cele afirmate, prin *obiect material* al infracțiunii trebuie înțeles entitatea materială (bun existent în prezent sau chiar în viitor), precum și cea nematerială (bunuri necorporale) care dă *valoare materială* relațiilor sociale, protecția căreia este garantată prin incriminarea faptelor ce le pun în pericol de vătămare sau le-a vătămat efectiv.

Capitolul 3, intitulat „Latura obiectivă a infracțiunii de poluarea apei”, se impune în clarificarea problemelor de ordin incriminator după semnele laturii obiective, încercându-se a argumenta necesitatea deciziei de conceptul actual al considerării infracțiunii de poluarea apei. În context, se recurge și la evidențierea trăsăturilor delimitatorii ale infracțiunii de poluarea apei de alte infracțiuni și contravenții conexe.

În subiectul 3.1. „Caracteristica semnelor laturii obiective a infracțiunii de poluarea apei”, fiind unul din cele mai importante semne ale componenței de infracțiune care, de fapt, descrie toate condițiile impuse de norma de incriminare a oricărei fapte penale, de-a lungul istoriei evoluției dreptului penal, acestea i-a fost adaptate și consacrate un șir de noțiuni.

Dintre toate acestea, ne-am oprit la noțiunea considerată de noi cea mai succintă și în același timp atotcuprinzătoare care exprimă ideea că prin *latura obiectivă a infracțiunii trebuie înțeles totalitatea condițiilor cerute de norma de incriminare privitoare la actul de conduită pentru considerarea existenței infracțiunii* [22, p. 190].

Ținând cont de intenția conferirii caracterului formal al infracțiunii ce constituie obiectul cercetării noastre ne-am expus în lurare nemijlocit asupra inacțiunii și acțiunii (introducerea) realizată pe cale: *directă* (aruncare, descărcare, deversare, sau injectare a unor obiecte sau substanțe de orice natură) sau *indirectă* (depozitarea, înhumarea în sol a unor obiecte sau substanțe oarecare, emisia în aer a unor substanțe toxice).

▪ **Acțiunea de poluare a apei**, potrivit textului actual al normei de incriminare, constă în activitatea de *infectare* și *impurificare* a apei. Citând acțiunile prevăzute în conținutul art. 229 CP RM, nu avem decât să începem de la expunerea criticilor aduse legiuitorului nostru pentru maniera, mai puțin inspirată, cu care a formulat textul incriminării faptei în discuție. Șirul acestora derulează însăși de la nepotrivirea celor două acțiuni (infectarea și impurificarea) cu esența consecinței pe care o generează (poluarea), acestea nefiind, la prima vedere, specifice domeniului științei ecologia, în special ramurii de drept al mediului.

În contextul dat, se propune o soluție mult mai optimă, din punctul nostru de vedere, prin a descrie acțiunea prejudiciabilă acea acțiune de *introduce* pe cale directă sau indirectă în ape, a poluanților (obiecte sau substanțe) în cantități sau concentrații care prezintă pericol pentru mediu și om. În cazul de față, acțiunea de introducere prezintă un înțeles universal subînțelegând toate căile, metodele și mijloacele care au determinat prezența particulelor dăunătoare în apă.

Astfel, săvârșirea infracțiunii de poluarea apei prin *introducerea* pe cale *directă* în ape a poluanților (obiecte sau substanțe) de orice fel se va avea în vedere: *aruncarea, descărcarea, deversarea, injectarea sau alte acțiuni* prin care poate avea loc introducerea în apă a poluanților (obiecte sau substanțe) de natură să-i modifice proprietățile (chimice, fizice sau biologice).

De asemenea, sa ajuns la concluzia că, la încadrarea juridică a faptei prejudiciabile de poluare a apei nu prezintă importanță *consecințele de pericol, metodele, mijloacele* prin care are loc introducerea poluanților în apă, fapt ce determină a se evita enumerarea lor.

▪ **Inacțiunea (omisiunea)** ce determină poluarea apei constituie cealaltă fațetă ce caracterizează fapta infracțională, fiind însă independentă una față de alta. Nu constituie infracțiune de poluarea apei prin inacțiune abținerea făptuitorului în realizarea acțiunii de prevenire a efectelor acțiunilor sale ilicite săvârșite anterior, cele dintâi fiind calificate deja drept infracțiune de poluarea apei săvârșită prin acțiune.

În al doilea rând, nu va fi calificată drept infracțiune de poluarea apei omisiunea unei persoane în a întreprinde măsuri de lichidare a efectelor poluării apei de către alte persoane, aceasta nefiind o obligație a ei, fapt ce impune a nu confunda scopul normei de la art. 31 din Legea privind protecția mediului înconjurător nr. 1515/1993 prin instituirea obligațiunii generale a locuitorilor republicii de a proteja mediul cu infracțiunea de poluarea apei prin inacțiune [32].

Cât privește consecințele prejudiciabile ale infracțiunii de poluarea apei, acestea nu sunt necesare a fi dovedite pentru considerarea infracțiunii, deoarece ea se consideră consumată din momentul realizării acțiunii de introducere în apă a poluanților, a cantităților și concentrațiilor

care după natura legităților de mediu, sunt periculoase pentru mediu și om, starea de pericol fiind stabilită de către autoritățile de mediu competente în urma analizei indiciilor fizico – chimici prevăzuți de Metodica de evaluare a prejudiciului cauzat mediului înconjurător în rezultatul încălcării legislației apelor [45]. Or, pentru atribuirea ei la categoria infracțiunilor formale sau materiale nu este suficient doar elementul „consecință” atâta timp cât orice fel de acțiune în mod obligatoriu generează o consecință, fie că aceasta constă în faptul că a modificat substanța lucrului sau valorii materiale asupra căreia se exercită influența infracțională, fie că generează condiții favorabile materializării pericolului prin modificarea acesteia în viitor ori creează un obstacol în calea dezvoltării anumitor relații în condiții normale (ex. imposibilitatea exercitării dreptului la apă pură pentru scăldat, agrement sau pescuit etc.).

Aici observăm deja că consecințele unei acțiuni sau inacțiuni capătă înfățișări diferite, devenind susceptibile de clasificare, iar drept urmare atrag după ele și necesitatea clasificării infracțiunilor în funcție de categoria consecinței pe care au produs-o. Așa se face că componentele de infracțiune se clasifică în formale (de pericol) și materiale (de rezultat). Sau după cum se menționează în literatura de specialitate [8, p. 139], doctrina penală recunoaște două categorii de consecințe prejudiciabile: 1) consecințe-rezultat, care produc schimbări prejudiciabile în obiectul infracțiunii, ocrotit de legea penală, și 2) consecințe-urmări, care nu produc schimbări în obiectul infracțiunii, dar produc schimbări în realitatea obiectivă legată de obiectul infracțiunii, schimbări ce se echivalează cu primejdia reală de a produce modificări prejudiciabile în obiectul infracțiunii, situație specifică și infracțiunii de poluarea apei.

Deci modificarea compoziției apei prin introducerea în ea a unor poluanți care nu prezintă un pericol esențial prin cantitate și concentrația lor (ex. un litru de motorină într-un iaz cu o suprafață de câteva zeci de hectare) urmează a fi sancționată contravențional, deoarece și ea prezintă un oarecare grad de pericol, dar care are un grad prejudiciabil mai redus.

În consecutivitatea respectivă, am argumentat poziția noastră pornind de la evidențierea principalelor deficiențe, semnale ce indică funcționalitatea neadecvată a mecanismului actual de responsabilizare penală pentru fapte de poluare a apei. Acestea, de fapt, vor constitui spectrul **argumentelor contra** caracterului material al respectivei componente de infracțiune.

Astfel, cauzele care ne impun actualmente să renunțăm la considerarea infracțiunii de poluarea apei doar în prezența daunelor, cu atât mai mult, a daunelor considerabile, ar fi:

➤ **Caracterul difuz și diluat al daunei de mediu** constituie una din cele mai deosebite particularități ale acesteia, fiind determinată de structura funcțională a factorilor de mediu care nu permit fixarea și izolarea efectelor în locul în care s-a produs acțiunea de poluare [1, p. 40].

Așadar, situația descrisă poate implica, la rândul ei, alte dificultăți majore:

- **Imposibilitatea localizării cu precizie a daunelor**, iar prin urmare a făptuitorului în cazul multiplilor actori. Tot această situație constituie esența următoarei cauze, și anume:

- *Imposibilitatea stabilirii legăturii de cauzalitate dintre acțiune și consecințe.*
- *Imposibilitatea evaluării caracterului considerabil al daunei de mediu în sensul legislației penale.*
- *Lipsa unui responsabil din contul căruia urmează a fi depoluată apa imediat*

➤ **Caracterul imprevizibil al prejudiciului ecologic** dictează esența particularității cu care acesta se manifestă, reieșind din confuzia cunoașterii subiecților în direcția cărora se îndreaptă, a utilităților (comodităților firești) de care aceștia vor fi lipsiți, momentului producerii, dar și cel al încetării efectelor negative, a măsurilor de izolare și readucerii componentelor de mediu afectate la starea anterioară producerii prejudiciului [1, p. 40].

➤ **Intervalul mare între acțiune și efect (rezultat)** ceea ce face să favorizeze făptuitorul, acordându-i o șansă în plus de a scăpa de răspundere penală.

➤ **Caracterul ireversibil al daunei de mediu.**

➤ **Caracterul incert al daunei de mediu.**

Argumente și poziții doctrinare cu privire la consacrarea caracterului formal infracțiunilor contra mediului se identifică și la nivel național în lucrările unor distinși autori în materie de mediu [55, p. 62]. Potrivit acestora, faptul că toate componentele de infracțiuni ecologice reprezintă componente materiale constituie un mare regres în plan de asigurare a eficacității aplicării răspunderii pentru faptele penale cauzatoare de daune de mediu.

Posibile efecte pozitive ale atribuirii componentei formale infracțiunii de poluarea apei sunt deja vizibile și resimțite de organele jurisdicționale ale statelor ce au adoptat de mult timp această poziție. Însă din toate acestea intenționăm a le menționa pe următoarele, pe care le credem destul de convingătoare pentru legiuitorul nostru în a-l determina la revizuirea poziției sale. Câteva argumente în acest sens ar servi:

➤ **Dispare necesitatea stabilirii legăturii de cauzalitate între faptă și consecințe.**

➤ **Eliberarea organelor judiciare de sarcina probării existenței consecințelor.**

➤ **Se dublează semnificația funcției (scopului) preventive a pedepsei penale.**

Reieșind din cele invocate, observăm că prin considerarea faptei de poluare a apei ca fiind penală din momentul generării unui pericol de daune, se va considera și ignorarea a cel puțin trei principii de bază pe care se fundamentează și răspunderea de mediu în general:

- *principiul precauției în luarea deciziilor;*

- *principiul prevenirii riscurilor ecologice și a producerii daunelor;*

- *principiul conservării biodiversității.*

➤ **Devine posibilă extinderea răspunderii penale prin instituirea agravantelor** care, actualmente, nu sunt prevăzute de legislația penală (daune asupra sănătății persoanei, în special, cele ușoare cauzate prin poluare).

Prin *daune asupra sănătății populației* se are în vedere apariția unei boli sau a unui eveniment de sănătate care determină probabilitatea înaltă a unui număr mare de decese și/sau a unui număr mare de dizabilități în rândul populației afectate ori care determină expunerea largă la acțiune a unui agent biologic, chimic sau fizic ce poate cauza în viitor riscuri semnificative pentru un număr substanțial de persoane în mijlocul populației afectate [16, p. 1212].

În compartimentul 3.2. intitulat: „Delimitarea infracțiunii de poluarea apei de alte infracțiuni și contravenții conexe” s-a ținut cont de șirul de infracțiuni care după natura lor înregistrează tangențe cu una sau mai multe fapte penale, fie că fac parte din același grup de infracțiuni sau din grupe diferite, dar care împărtășesc semne comune, de obicei, semne constitutiv obiective. Este și cazul infracțiunii de poluarea apei care, după obiectul ei de atentare, valorile periclitare sau afectate, metodele și mijloacele de realizare prezintă trăsături comune cu alte infracțiuni, care fac parte din același grup (art. 234 CP RM) sau grupuri diferite (art. 136, 343, 278 CP RM) [10, p. 31].

Pentru delimitarea infracțiunii de poluarea apei de cea a contaminării apei potabile ne-am oprit cu mai multe detalii, din simplul considerent că între acestea două există cele mai numeroase similitudini, fapt care face să fie confundată de doctrinarii autohtoni, de cei care înfăptuiesc justiția și chiar de cei care au elaborat textul normei de la art. 229 CP RM prin a descrie realizarea laturii obiective a infracțiunii de poluarea apei drept acțiunea de *infectare*, considerând-o echivalenta poluării.

Din aceste motive, poate CP RM nici nu cunoaște o asemenea componentă de infracțiune, cu toate că în legislația penală a numeroase state este recunoscută cu desăvârșire diferența dintre acestea. De aceea, anterior prezentării argumentelor în favoarea tezei de criminalizare a faptei de contaminare a apei potabile, am propus textul acesteia după care am arătat trăsăturile distinctive între acestea, nu din perspectiva realizării unei analize juridico-penale, deoarece nu putem analiza o infracțiune neprevăzută încă de CP RM, ci din perspectiva argumentării distincției față de poluarea apei, cu unele referiri și la legislația altor state ce cunosc de mult o asemenea componentă de infracțiune.

Problema delimitării infracțiunii de poluarea apei de contravenție este una de mare preocupare pentru specialiștii în domeniu, mai cu seamă atunci când se pune în discuție necesitatea conferirii caracterului formal componentei în discuție. Evident, situația se complică atunci când infracțiunea de poluarea apei se cere a fi considerată din momentul săvârșirii acțiunii periculoase (introducerea în ape a poluanților), deoarece este destul de anevoios a distinge infracțiunea de contravenție după simpla acțiune. Da, înțelegem că e mult mai ușor a distinge infracțiunea de contravenție după gradul prejudiciabil al urmărilor de rezultat, spunând că atunci când se cauzează prin faptă daune considerabile suntem în prezența infracțiunii, iar atunci când se generează prejudicii, suntem în prezența contravenției.

Așadar, pentru a ne expune asupra delimitării între infracțiunea și contravenția de poluarea apei, este necesar înainte de toate să precizăm că, în contextul în care se trece la considerarea infracțiunii în cauză drept infracțiune formală în mod evident și contravenția de poluare a apei trebuie să îmbrace forma de componentă formală, ținând cont că actualmente și aceasta este una materială. Or, art. 149 C.Contr. prevede fapta de poluare a mediului (aerului atmosferic, a bazinelor acvatice de suprafață și subterane, a terenurilor) cu deșeuri industriale, de construcție sau menajere, cu ape menajere, cu emisii de poluanți *ce au cauzat prejudicii* [10, p. 34].

Capitolul 4, intitulat „Elemente constitutiv-subiective ale infracțiunii de poluarea apei”, reflectă trăsăturile esențiale ale elementelor subiective specifice infracțiunii de poluarea apei cu indicarea particularităților de incriminare după semne subiective. Pentru o mai bună structurare și cercetare, compartimentul de față se divizează întru examinarea aspectului subiectiv al persoanei fizice, precum și cel manifestat de persoane juridice separat.

În compartimentul **4.1.**, dedicat analizei „**Subiectului infracțiunii de poluarea apei**” am precizat că statutul de subiect al răspunderii penale îl poate deține doar persoana fizică responsabilă, evident de rând cu persoana juridică, în calitatea lor de subiecte de drept care sunt în capacitate juridică de a-și asuma obligații și de a-și exercita drepturile, chiar și pe timpul asumării răspunderii penale.

4.1.1. Persoana fizică. După diversele definiții atribuite subiectului infracțiunii de către doctrina penală, este lesne de înțeles că acesta reprezintă persoana pasibilă de răspundere penală pentru fapta prevăzută de legea penală, săvârșită cu intenție sau din imprudență [64, p. 75], sau după cum mai recent este definit – persoana care a săvârșit o infracțiune și care posedă toate calitățile cerute de lege, astfel încât să-și poată asuma răspunderea penală [60, p. 74], ori mai simplu, iar în același timp mai complet spus, persoana fizică sau juridică care săvârșește o infracțiune și urmează să răspundă penal [48, p. 126].

Cât privește condițiile pe care trebuie să le îndeplinească persoana (individul) pentru a i se putea atribui calitate de subiect al infracțiunii, acestea sunt prevăzute expres în conținutul art. 21 alin. (1) CP RM. Adică, vârsta (16 ani pentru infracțiunea de poluarea apei, având în vedere că este o infracțiune din categoria celor mai puțin grave) și responsabilitatea. În ce privește

responsabilitatea, potrivit art. 22 CP RM, aceasta reprezintă starea psihologică a persoanei care are capacitatea de a înțelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum și capacitatea de a-și manifesta voința și a-și dirija acțiunile.

Și totuși, deși actualmente se consideră că problema identificării și desemnării calității de subiect al infracțiunii este una pe deplin rezolvată, examinând și alte detalii și realități impuse de accelerația dezvoltării dreptului, deopotrivă cu cea a societății, ne face să credem că această considerare nu este altceva decât o aparență. Spunem aceasta referindu-ne cel puțin la persoana fizică, pentru că în privința persoanei juridice mai rămân încă multe necunoscute de aflat în procesul rezolvării dilemei. Ne referim aici la întreprinderea individuală și gospodăria țărănească cărora legislația civilă [18] le recunoaște doar statutul juridic de persoană fizică. Or, analizând prevederile art. 26 alin. (1) din C.Civ., constatăm că legiuitorul pe lângă reglementarea statutului persoanei fizice, fiind omul privit individual ca titular de drepturi și obligații civile, a consacrat acest statut și întreprinderii individuale. Tot astfel spune și art. 14 alin. (20) al Legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi 845/1992 „*Întreprinderea individuală nu este persoană juridică și se prezintă în cadrul raporturilor de drept ca persoană fizică întreprinzător individual*” [31].

4.1.2. Persoana juridică. În funcție de interesul urmărit, profitul pe care îl pot genera acțiunile de poluare a apei pentru făptuitor, cu excepția cazurilor de poluare accidentală, dar și reieșind din practica documentării acestor categorii de infracțiuni la nivel global, faptele în discuție sunt săvârșite în mod preponderent de către persoanele juridice, în special cele cu scop lucrativ.

Problema considerării persoanei juridice raportată la momentul dobândirii calității de subiect al răspunderii penale și asimilării cu ea a altor entități fără personalitate juridică începe a fi sesizată, credem noi, încă din „leagănul” doctrinei și legislației civile, deopotrivă cu a celei comerciale. Anume acestea sunt ramurile dreptului care s-au preocupat în mod constant de definirea entității respective, identificării trăsăturilor proprii, dar și de stabilirea a „zilei ei de naștere”, altfel spus, a momentului în care dobândește personalitate juridică.

Categorii de persoane juridice pasibile să răspundă penal pentru infracțiunea de poluarea apei. Reieșind din conținutul normei de la art. 21 alin. (3) CP RM, potrivit căreia o persoană juridică, *cu excepția autorităților publice*, este pasibilă de răspundere penală pentru o faptă prevăzută de legea penală, conchidem că toate categoriile de persoane juridice sunt responsabile penal în afară de cele de drept public.

În principiu, toate persoanele juridice pot fi judecate penal și pot suporta răspundere penală, cu excepția uneia, în speță, a statului. Astfel, legiuitorul francez, așa cum și cel al majorității statului, a exclus aceasta statuând că nu este posibil a fi și judecător și parte; statul nu se poate pedepsi pe sine [30, p. 90].

Răspunderea penală a persoanelor juridice străine constituie un alt aspect distinct și special ce trebuie considerat la aplicarea răspunderii penale pentru poluarea apei.

Răspunderea penală a persoanelor juridice pentru poluarea apei în cazul în care acestea s-au reorganizat, diminuat intenționat patrimoniul ori s-au desființat constituie actualmente o altă problemă majoră pentru multe țări, nemaivorbind de RM, o problemă de mare precăutare, atât pentru doctrină, cât și pentru cei ce înfăptuiesc justiția. Deși încă nu s-a pus bine la punct mecanismul responsabilizării penale a persoanelor juridice pentru infracțiuni, iată că deja practica raportează noi impedimente în asigurarea aplicabilității depline și nelimitate a răspunderii penale față de toate persoanele juridice vinovate. Problema e că până a se pune în

aplicare mecanismul discutat, entitățile respective au și găsit unele soluții de a se eschiva de la răspundere penală.

Problema răspunderii penale autonome în cadrul răspunderii aplicate față de persoana juridică. În general, este acceptat faptul că răspunderea unei persoane juridice nu trebuie să excludă răspunderea unei persoane fizice pentru aceeași faptă ilicită, și viceversa: sancționarea unei persoane fizice nu trebuie să excludă punerea sub acuzare a unei corporații [46, p. 27].

Examinată în cadrul pct. 4.2. al lucrării, „Latura subiectivă a infracțiunii de poluarea apei” în calitatea sa de semn obligatoriu la considerarea infracțiunii, exprimă atitudinea psihică a făptuitorului ce precede și însoțește acțiunile sau inacțiunile sale infracționale, atitudine influențată și controlată de funcția intelectuală, volitivă și afectivă (emoțională) a psihicului uman, care odată exteriorizată, permite determinarea vinovăției, motivului și scopului săvârșirii infracțiunii.

Vinovăția. Deși nu este definită expres în CP RM, vinovăția în calitatea sa de semn obligatoriu al laturii subiective este definită de doctrina penală drept atitudinea psihică (conștientă și obiectivă) a persoanei față de fapta prejudiciabilă săvârșită și urmările prejudiciabile ale acesteia, ce se manifestă sub formă de intenție sau de imprudență [12, p. 235]. Prin urmare, aceste din urmă două categorii diferite de atitudine manifestate de către făptuitor atât față de acțiunile sau inacțiunile sale, cât și față de consecințele acestora, nu reprezintă altceva decât forme derivate ale vinovăției care indică gradul diferit de pericol social al manifestării sale negative.

Intenția. Infracțiunea de poluarea apei se săvârșește din intenție directă față de fapta prejudiciabilă, nu sunt excluse situațiile în care aceasta ar putea fi săvârșită și din intenție directă față de consecințele de pericol sau cele de rezultat (daune). Însă pot exista și situații când acțiunea de poluare a apei poate fi săvârșită și considerată drept cale sau metodă prin care a fost atins alt scop infracțional. În asemenea caz, chiar dacă prin infracțiunea de poluarea apei făptuitorul și-a dorit survenirea urmărilor de rezultat (intenție directă), cum ar fi: moartea peștelui, a animalelor ce se vor adăpa cu această apă, decesul persoanei, cu toate că identificăm o intenție directă și față de consecințele de rezultat, până la urmă acestea deviază de la componenta acvatică, atentând deja și la alte valori decât apa. Ea este folosită drept metodă (cale) pentru atingerea scopului infracțional, iar cu această ocazie fapta va fi calificată drept infracțiune de poluarea apei (înainte de toate), în concurs cu infracțiunea prevăzută la art. 145 alin. (2) lit. m) CP RM în cazul în care a dus la decesul persoanei.

Imprudența. În literatura rusă de specialitate, de asemenea, sunt identificate opinii potrivit cărora infracțiunea de poluarea apei se caracterizează drept infracțiune săvârșită din intenție și din imprudență în raport cu acțiunea și din imprudență față de consecințe [67, p. 42]. Observăm deci că acțiunea de poluare a apei poate fi săvârșită atât din intenție directă, cât și din imprudență față de acțiune, cât din intenție față de acțiune (introducere) și imprudență față de consecințe, în cazul nostru față de concentrația poluanților ce prezintă pericol. De obicei, imprudența față de faptă la infracțiunile de poluarea apei se întâlnește în cazul poluării accidentale ca de exemplu provocate de nave maritime prin scufundare, răsturnarea camioanelor care transportă deșeuri, substanțe toxice etc. Cu toate acestea, sunt admise și situațiile în care făptuitorul acționează cu *intenție directă* dorindu-și survenirea doar a consecințelor de pericol (poluarea apei). De aceea, și aici, atitudinea imprudentă (negrijulie, neprecaută) a făptuitorului trebuie analizată în parte, față de faptă și față de consecință. Dacă în cazul manifestării intenției față de faptă nu există și o intenție față de consecință, infracțiunea fiind considerată drept urmare ca fiind săvârșită din

imprudență, atunci în cazul săvârșirii faptei din imprudență (greșeală) și consecința se datorează și ea imprudenței [6, p. 487-488].

Praeterintenția (intenția depășită). Cu toate acestea, în literatura juridică de specialitate [7, p. 291] se mai susține că după latura subiectivă, infracțiunea de poluarea apei este caracterizată a fi săvârșită și cu două forme de vinovăție.

Într-adevăr, în cazul în care infracțiunea de poluarea apei în sensul de componentă formală, existând deja o consecință de pericol (modificarea caracteristicilor apei) pe care făptuitorul și-a dorit-o în mod intenționat (poluarea), a survenit și daune, spunem că ea este săvârșită cu două forme de vinovăție: atunci când făptuitorul, săvârșind cu intenție o faptă prevăzută de legea penală, produce din imprudență un rezultat mai grav sau un rezultat în plus față de acela prevăzut, urmărit și acceptat [70, p. 61].

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele obținute în urma cercetării realizate asupra problemei răspunderii penale pentru infracțiunea de poluarea apei constau în:

1. Analiza materialelor științifice care au abordat infracțiunea de poluarea apei și identificarea problemei științifice de importanță majoră în domeniul de cercetare.

2. Elucidarea asemănărilor și deosebirilor dintre normele penale a altor state ce incriminează răspunderea penală pentru poluarea și contaminarea apei.

3. Interpretarea corectă a termenului poluare întrebuintat în textul de incriminare prevăzut la art. 229 CP RM.

4. Interpretarea multidimensională a noțiunilor ce determină latura obiectivă a faptei prejudiciabile incriminate la art. 229 CP RM.

5. Examinarea conținutului obiectului și laturii obiective a infracțiunii de poluarea apei.

6. Cercetarea conținutului subiectului infracțiunii, identificarea și soluționarea problemei legate de interpretarea laturii subiective a infracțiunii de poluarea apei.

7. Formularea unor noi elemente circumstanțiale agravante ale infracțiunii de poluarea apei.

8. Elucidarea criteriilor de delimitare a infracțiunii prevăzute la art. 229 CP RM de unele infracțiuni conexe, dar și contravenții.

9. Identificarea deficiențelor de ordin tehnico-juridic existent în dispoziția de la art. 229 CP RM și formularea recomandărilor cu titlu *de lege ferenda* ce va contribui la perfecționarea cadrului incriminator în domeniul supus cercetării.

În urma investigării complexe realizate în studiul privind răspunderea penală pentru poluarea apei tragem următoarele **concluzii generale**:

1. Studii multidimensionale privitoare la infracțiunea de poluarea apei în RM nu s-au întreprins și nu există surse bibliografice dedicate nemijlocit problemei de studii. Problema supusă investigării a fost tangențial studiată în contextul unor comentarii ale legislației penale a RM inclusiv în manuale de drept penal (partea specială).

2. Componenta de infracțiune examinată (poluarea apei) este una materială, considerându-se consumată din momentul cauzării prejudiciilor considerabile regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii sau sănătății populației ori a provocat decesul persoanei, fapt care contravine principiilor dreptului mediului, dar și funcției preventive a pedepsei penale. Cu atât mai mult, în condițiile în care efectul poluării acvatice este unul difuz,

diluat și extins în timp, prejudiciile nu pot fi sesizate imediat, ceea ce face imposibilă stabilirea legăturii de cauzalitate între faptă și consecința de rezultat.

3. Un șir de norme penale din partea generală a CP RM (art. 60 alin. (1) lit. b), art. 76, art. 126 CP RM) sunt inaplicabile, altfel spus, incompatibile în încercarea de a le corela cu norma de la art. 229 CP RM în varianta actuală pentru a face posibilă tragerea la răspundere a făptuitorului în condiții echitabile, dar în același timp care să asigure atingerea pe deplin a scopului răspunderii penale. Bunăoară, având la bază ideea și realitatea că componentele mediului constituie patrimoniul comun al umanității, iar dauna adusă prin vătămarea acestora este una colectivă, stabilirea caracterului considerabil al daunei aduse prin infracțiunea de poluare a apei după parametrii indicați în cuprinsul normei de la art. 126 alin. (2) CP RM este inefficientă atâta timp cât aceasta are în vedere aprecierea caracterului considerabil doar în raport cu victima și starea ei materială afectată. Cu atât mai mult cu cât în cazul prejudicierii drepturilor și intereselor ocrotite de lege, trebuie să se țină cont de gradul lezării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, însă actualmente nu există un sistem de referință după care să fie apreciate gradele de lezare a dreptului la un mediu sănătos.

4. Strategia aleasă de legiuitor la stabilirea semnelor laturii obiective a infracțiunii de poluarea apei este una defectuoasă, fapt care lasă loc de interpretare, favorizând astfel posibilitatea eschivării de la răspunderea penală.

5. Fapta prejudiciabilă ce a generat prejudicii considerabile la adresa regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii sau sănătății populației ori a provocat decesul persoanei este prevăzută în conținutul aceleiași norme (alineat), respectiv este supusă uneia și aceleiași sancțiuni, situație inadmisibilă în materia răspunderii penale.

6. Potrivit reglementărilor actuale, grupurile de persoane ce desfășoară activități economice în comun sub forma organizatorică de întreprinderi individuale și gospodării țărănești, precum și alte entități juridice care nu dispun de personalitate juridică (societățile civile, parteneriatele, colectivitățile anterior înregistrării) nu pot fi trase la răspundere penală pentru infracțiuni, fapt ce constituie o deficiență semnificativă în reglementare, încălcându-se astfel principiul democratismului.

7. Legislația penală a RM nu prevede o componentă de infracțiune ca „contaminarea apei potabile” ce atentează la calitatea apei, nu a celei din mediul natural, ci a celei din sistemele de alimentare a populației, care odată cu extragerea ei dobândește un alt statut, prin urmare un alt regim de reglementare și protecție. Prin modificarea compoziției acesteia se atentează la alte valori decât cele de mediu, anume la sănătatea publică, fapt prevăzut de legislația majorității statelor europene.

Problema științifică actuală, de importanță majoră, care a fost soluționată, rezidă în construcția juridică a unui mecanism clar al incriminării faptei de poluarea apei, fapt ce va contribui la excluderea dificultăților, confuziilor și contradicțiilor sesizate până nu demult la interpretarea și aplicarea normei penale în cauză. Pe această cale se soluționează problema incriminării și calificării penale corecte a faptelor ce atentează la integritatea resurselor acvatice prin excluderea dublării de norme, delimitarea clară între diferite componente similare, atât de infracțiuni, cât și de contravenții, concretizarea semnelor laturii obiective proprii și caracteristice doar infracțiunii de poluarea apei, distingerea între intensitatea și gravitatea consecințelor generate de fenomenul poluării apei, fapt ce permite o gradare a mărimii sancțiunilor ce urmează a fi aplicate. Conturarea și propunerea unei modalități optime de expunere juridico-penală asupra

infracțiunii de poluarea apei va face să corespundă esenței, individualității acestei infracțiuni, precum și unificarea terminologiei materiei de mediu cu cea a dreptului penal.

Pornind de la importanța concluziilor expuse mai sus și în legătură cu investigațiile întreprinse în cadrul acestei teze venim cu un spectru larg de **recomandări**, în scopul perfecționării legii penale:

În plan conceptual

1. Reconsiderarea concepției de structurare a CP RM prin detașarea de la principiul umanismului, fiind o viziune antropocentristă criticată în doctrina de mediu. Totodată, redenumirea Cap. IX din „infracțiuni ecologice” în „infracțiuni contra mediului” pentru a face loc și altor infracțiuni, infracțiuni contra mediului construit (infracțiuni la regimul juridic al localităților, a regulilor de urbanism, gestionarea deșeurilor etc.). Or, ecologia este o știință ce se ocupă cu studiul interacțiunii dintre organismele vii și mediul lor de existență, iar dreptul penal nu trebuie să apere doar știința (ecologia), ci mediul cu toate componentele sale (biotice, abiotice, antropice).

În plan legislativ

1. Consacrarea legislativă a unui nou conținut al normei de la art. 229 CP RM prezentat în textul ce urmează:

Art.229 Poluarea apei

(1) *Introducerea în ape, pe cale directă sau indirectă, ca rezultat al activității umane, a poluanților în cantități sau concentrații care prezintă pericol pentru mediu și om, se pedepsește cu amendă în mărime de la 400 la 900 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1500 la 3000 de unități convenționale.*

(2) *Aceeași faptă urmată de daune provocate regnului vegetal sau animal se pedepsește cu amendă în mărime de la 900 la 1500 unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale.*

(3) *Fapta prevăzută la alin. (1), urmată de daune sănătății populației, se pedepsește cu amendă în mărime de la 1200 la 2500 unități convenționale sau cu închisoare de la 4 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 de unități convenționale.*

(4) *Fapta prevăzută la alin. (1) ce a provocat decesul persoanei din imprudență se pedepsește cu închisoare de la 5 la 9 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 8000 de unități convenționale.*

2. Introducerea în CP RM, Cap. VIII „Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale”, a unei noi componente de infracțiune în redacția ce urmează:

Articolul215¹. Contaminarea apei potabile

(1) *Introducerea în sistemele de alimentare cu apă potabilă, pe cale directă sau indirectă, a poluanților în cantități sau concentrații care prezintă pericol pentru sănătatea oamenilor, animalelor sau plantelor se pedepsește cu amendă în mărime de la 400 la 900 de unități convenționale sau închisoare până la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1500 la 3000 de unități convenționale.*

(2) *Aceeași acțiune care a dus la îmbolnăvirea persoanei sau moartea animalelor, se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 2000 de unități convenționale sau închisoare pe*

un termen de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2500 la 5000 de unități convenționale.

(3) Acțiunea prevăzută la alin. (1) care a dus la îmbolnăvirea în masă a oamenilor din imprudență se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 3000 unități convenționale sau cu închisoare de la 4 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 6000 de unități convenționale.

(4) Acțiunea prevăzută la alin. (1) care a dus la decesul persoanei din imprudență se pedepsește cu închisoare de la 5 la 9 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 9000 de unități convenționale.

3. Excluderea lit. b) din art. 228 CP RM, *poluarea apelor subterane, creând pericol pentru sănătatea populației*, deoarece acesta dublează norma de la art. 229 CP RM în varianta propusă, odată ce vorbim de introducerea în ape (toate apele, inclusiv cele subterane) a unor poluanți de orice fel, pe cale directă sau indirectă (*depozitarea, înhumarea...*). În contextul recomandării de a înlocui în textul art. 229 CP RM sintagmele „*infectarea și impurificarea apei*” cu cea de „*introducere în ape pe cale directă sau indirectă*”, considerând că poluarea apei pe cale indirectă constă și în depozitarea deșeurilor toxice pe terenuri, iar prin termenul general „*ape*” lasă să se înțeleagă toate apele, inclusiv cele subterane.

4. Completarea art. 21 al CP RM cu un nou alin. 3² care va avea următorul text: „*orice entitate formată din două sau mai multe persoane în scopul desfășurării activității economice sau de altă natură în comun și sub orice formă juridică de organizare, dar care nu dispun de personalitate juridică, sunt asimilate cu persoanele juridice și răspund penal după aceleași principii*”.

5. Încorporarea în conținutul art. 21 CP RM a unui nou alin. 3³ cu textul: „*succesorii persoanei juridice cu scop lucrativ vor răspunde penal pentru infracțiunile săvârșite de persoanele juridice în limita patrimoniului succedat*”.

6. Pentru a eficientiza mecanismul responsabilizării prin stimularea la măsuri preventive și depoluatorii din partea însăși a făptuitorului, este necesară completarea conținutului normei de la art. 57 CP RM cu textul care ar admite considerarea și altor acțiuni ale făptuitorului drept condiții de liberare de răspundere penală în legătură cu căința activă la săvârșirea infracțiunii de poluarea apei, altele decât cele ce presupun repararea prejudiciului. Unele din ele s-ar referi la: crearea unui obiectiv acvatic similar celui poluat sau care a generat epuizarea apei din cauza poluării, introducerea unor noi specii de pești, crearea unor zone de protecție a apelor, crearea unui alte componente a mediului (sădirea unei păduri, construcția unor zone de agrement etc.). Deci alin. (1) al art. 57 din CP RM urmează a fi completat prin sintagma „*sau a întreprins alte măsuri destinate prevenirii sau compensării diferitor categorii de prejudicii în parte*”.

7. De introdus un nou articol în C.Contr. sub nr. 109 intitulat „*Poluarea apei*” cu următorul text:

Art. 109 Poluarea apei

(1) *Introducerea în ape, pe cale directă sau indirectă, ca rezultat al activității umane, a poluanților în cantități sau concentrații care nu prezintă pericol pentru mediu și om se sancționează cu amendă de la 120 la 250 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 800 la 1000 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.*

Art. 109 în redacția actuală va deveni art. 109¹ C.Contr.

8. De la art. 109 alin. (1) C.Contr. în redacția actuală de exclus sintagma „*poluarea acestora*”.

9. Alin. (3) art. 109 C.Contr. în redacția actuală urmează a fi exclus, deoarece fapta prevăzută în dispoziția respectivă reprezintă un caz particular (modalitate specială) de poluarea apelor.

10. Excluderea alin. (5) art. 113 C.Contr., deoarece fapta descrisă în dispoziția respectivă constituie, la fel, o poluare a apei.

12. Din dispoziția art. 149 C.Contr. urmează a fi exclusă, sintagma „*a bazinelor acvatice de suprafață și subterane*”.

13. Având în vedere că poluarea apei în sens penal poate avea loc pe diferite căi, inclusiv și prin aplicarea pesticidelor și îngrășămintelor în zonele de protecție a apelor, recomandăm modificarea textului de la art. 17 din Legea RM cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă nr. 440/1995 în formula următoare: „*Persoanele culpabile de încălcarea regimului de folosire a teritoriului zonelor și fâșiilor de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, prevăzută la articolele 13-15, poartă răspundere în conformitate cu legislația civilă, contravențională sau penală, după caz*”.

La nivel aplicativ

1. La încadrarea juridică a faptelor de poluare a apei, în scopul delimitării între contravenție și infracțiune, autoritățile care instrumentează cazurile de poluare acvatică, în urma numirii expertizei apelor poluate, va califica fapta în funcție de categoria stării în care se încadrează. Respectiv, în cazul în care cantitatea sau concentrația poluanților prezintă pericol pentru mediu și om, fapta va constitui infracțiune, iar când cantitatea sau concentrația poluanților nu va prezenta pericol pentru mediu și om, fapta va fi calificată drept contravenție. Prin urmare, organul de expertiză, pentru a răspunde la întrebările destinatarului rezultatului ei, urmează să aprecieze starea, sau mai bine-zis dacă cantitatea sau concentrația poluanților în ape prezintă pericol pentru mediu și om ținând cont de parametri indicați în anexa 1 din Ordinul Ministerului Ecologiei Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului nr. 163 din 07.07.2003 cu privire la aprobarea „Metodicii de evaluare a prejudiciului cauzat mediului înconjurător în urma încălcării legislației apelor” (anexa1).

Pentru Inspectoratul General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne

- formarea unei structuri noi în cadrul IGP cu atribuții nemijlocite de combatere a infraționalității de mediu;
- instituirea atât la nivel național, cât și internațional în domeniul combaterii infracțiunilor de mediu, bazată pe cele mai bune practici din statele membre UE, a unui contingent restrâns de ofițeri ce vor contracara infracțiunile și contravențiile de mediu;
- modernizarea poliției prin extinderea tehnologiilor informaționale în procesul de prevenire a infracțiunilor de mediu;
- elaborarea anual a notelor informative privind starea infraționalității contra mediului.

Avantajele acestor recomandări sunt:

1. Prin implementarea modificărilor enunțate se va uniformiza terminologia juridică cu cea de mediu, se armonizează cadrul normativ cu care operează legea penală la calificarea faptelor ce atentează la integritatea și calitatea apei. Concomitent, termenii noi specificați în dispoziția art. 229 CP RM vor putea fi interpretați fără dificultate conform sensului curent.

2. Vor fi excluse erorile judiciare generate de dificultatea interpretării normei prevăzute la art. 229 CP RM, precum și delimitarea imprecisă a infracțiunii de poluarea apei în raport cu infracțiunile și contravențiile conexe.

3. Se vor lărgi modalitățile normative ale faptei prejudiciabile prevăzute la art. 229 CP RM ce va asigura incidența acțiunii legii penale asupra unor situații care prezintă suficient grad de pericol social, dar care deocamdată nu-și găsesc reflectare în legea penală a RM.

4. Recomandările propuse ar diminua substanțial unele controverse din teoria și practica dreptului penal.

5. Vor avea impact asupra economiei naționale prin reducerea costurilor legate de: rejudecarea cauzelor ca urmare a recalificării de la art. 229 CP RM la alte norme, sau viceversa; se vor reduce cheltuielile generate de eventualele condamnări ale RM la CtEDO, în legătură cu încălcarea de către legiuitorul nostru a principiului legalității, a unor drepturi prevăzute de actele internaționale cu privire la protecția mediului.

În continuare vom prezenta unele sugestii, repere privind planul cercetărilor de perspectivă la tema lucrării:

1. Aprofundarea cercetărilor privind problemele de analiză juridico-penală și calificare a infracțiunii prevăzute la art. 229 CP RM;

2. Continuarea cercetărilor asupra infracțiunilor de mediu și a infracțiunilor conexe, în special a infracțiunilor de poluare a factorilor biotici;

3. Continuarea cercetărilor asupra problemei răspunderii penale a persoanei juridice pentru poluarea apei, cât și asupra măsurilor preventive aplicate față de persoanele juridice;

4. Elaborarea proiectului Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție consacrate practicii de aplicare a răspunderii penale pentru infracțiunea de poluarea apei;

5. Evaluarea impactului amendamentelor propuse incriminării de la art. 229 CP RM asupra calității aplicării legii penale.

6. Analiza aspectelor criminologice a infracțiunii de poluarea apei.

BIBLIOGRAFIE

1. Ardelean G. Consacrarea diferitor tipuri de prejudicii ecologice prin prisma specificității ce le caracterizează. În: *Legea și viața*, 2016, nr. 5, p. 40-45.

2. Ardelean G., Boșcaneanu M. O distinctă viziune asupra obiectului general al infracțiunii de poluarea apei. În: *Legea și viața*, 2017, nr.10(310), p. 4-10.

3. Barbăneagră A. ș. a. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu*. Chișinău: ARC, 2003. 835 p.

4. Barbăneagră A. ș. a. *Codul penal comentat și adnotat*. Chișinău: Cartier juridic, 2005. 656 p.

5. Barbăneagră A. ș. a. *Codul penal al Republicii Moldova, Comentariu. Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale*. Chișinău: Sarmis, 2009. 860 p.

6. Belecciu Șt., Boșcaneanu M. Latura subiectivă a infracțiunii de poluarea apei art. 229 Cod penal al Republicii Moldova. În: *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica, ale Universității George Bacovia, Bacău, România, Issue 2/2017*, p. 467-498.

7. Borodac A. Manual de drept penal. Partea specială. Chișinău: Tipografia centrală, 2004. 622 p.
8. Borodac A. ș. a. Manual de drept penal. Partea generală. Chișinău: Tipografia centrală, 2005. 516 p.
9. Boșcaneanu M. Evoluția și afirmarea normelor de incriminare penală a faptelor de poluarea apei la nivel național. În: *Legea și viața*, 2017, nr.11(311), p. 34-38.
10. Boșcaneanu M. Problema delimitării infracțiunii de poluarea apei de alte infracțiuni similare și contravenții. În: *Legea și viața*, 2017, nr.12(312), p. 31-35.
11. Botnaru S. ș. a. Drept penal. Partea generală. Volumul I. Chișinău: Cartier juridic, 2005. 624 p.
12. Botnaru S. ș. a. Drept penal. Partea Generală. Volumul I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. 328 p.
13. Brînză S. ș. a. Drept penal. Partea specială. Volumul II. Chișinău: Cartier juridic, 2005. 804 p.
14. Brînză S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. Chișinău: Tipografia centrală, 2005. 675 p.
15. Brînză S., Stati V. Drept penal. Partea specială. Volumul I. Chișinău: Tipografia Centrală, , 2011. 1062 p.
16. Brînză S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1326 p.
17. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de Sovietul Suprem al RSSM la 24.03.1961. În: *Veștile RSSM*, 24.04.1961, nr.010 (abrogat).
18. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 22.06.2002, nr. 82-86.
19. Codul penal al României. Nr. 301 din 28 iunie 2004. În: *Monitorul Oficial al României*, 29 iunie 2004, nr. 575 (abrogat).
20. Cojanu G. Răspunderea penală pentru actele de diversiune potrivit legislației Republicii Moldova și a României. Studiu de drept comparat. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2014. 176 p.
21. Diaconescu H. Drept penal. Partea specială. Volumul II. Ediția 2. București: All Beck, 2005. 624 p.
22. Dima T. Drept penal. Partea generală. Volumul I. București: Lumina Lex, 2001. 504 p.
23. Dobrinou V., Brînză W. Drept penal. Partea generală. București: Lumina Lex, 2003, 534 p.
24. Durac Gh. Considerații privind răspunderea juridică pentru daune ecologice. *Acta Universitatis George Bacovia. Juridica - Volume 5. Issue 1/2016*

<http://www.ugb.ro/Juridica/Issue9RO/7.%20Raspunderea%20juridica%20pentru%20daune%20ecologice.Durac%20Gheorghe.RO.pdf> (vizitat la 28.06.2017).

25. Duțu M. Dreptul mediului, ediția a III-a. București: C.H. BECK, 2010. 495 p.
26. Duțu M. Introducere în dreptul penal al mediului. București: Hamangiu, 2013. 288 p.
27. Duțu M. Repararea prejudiciului ecologic în condițiile Codului civil. În: Pandectele Române, 2014, nr. 6, p 16-36.
28. Duțu M. Un nou model de responsabilitate: răspunderea pentru viitor. Perspectiva de mediu. În: Pandectele Române, 2014, nr. 8, p. 17-30.
29. Hanciu O. M. Răspunderea internațională a statelor pentru daunele de mediu transfrontaliere. Rezumatul tezei de doctorat, București, 2015, 43 p.
30. Iacob M. Modelul francez și cel belgian al răspunderii persoanelor juridice pentru comiterea faptelor infracționale. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2015, nr.11, p. 89-94.
31. Legea Republicii Moldova cu privire la antreprenoriat și întreprinderi. Nr.845 din 03.01.1992. Publicat: 28.02.1994 în Monitorul Parlamentului Republicii Moldova nr.2.
32. Legea Republicii Moldova privind protecția mediului înconjurător. Nr.1515 din 16.06.1993. Publicat: 01.10.1993 în Monitorul Parlamentului Republicii Moldova nr.10.
33. Legea Republicii Moldova cu privire la zonele și fișiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă. Nr.440 din 27.04.1995. Publicat: 03.08.1995 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.43.
34. Lupan E. Dreptul mediului. București: Lumina Lex, 2001, 366 p.
35. Lupan E. Cu privire la noțiunea juridică a prejudiciului ecologic. În: Dreptul, 2003, nr.3, p. 77-89.
36. Lupan E. Tratat de dreptul protecției mediului. București: C.H. Beck, 2009. 688 p.
37. Macari I. Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea specială. Chișinău: CE USM, 2003. 509 p.
38. Manta C. Apărarea mediului prin mijloacele dreptului penal. Rezumatul tezei de doctorat, București, 2009. 44 p.
39. Manta C. Infracțiunile din domeniul mediului. Privire generală. În: Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, 2009, nr. 2, p. 125-128.
40. Manta C. The legislation of the northern countries regarding the environment protection. Anals of „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, 2015, nr. 2, p.151-156.
41. Marinescu D. Tratat de dreptul mediului. București: Universul juridic, 2008. 772 p.
42. Marinescu D. Tratat de dreptul mediului, Ediția a III-a. București: Universul Juridic, 2008. 781 p.

43. Marinescu D. Tratat de dreptul mediului, Ediția a IV-a revăzută și adăugită. București: Universul juridic, 2010. 759 p.
44. Nemeș M. Protecția mediului prin intermediul dreptului penal. Rezumatul tezei de doctorat. Craiova, 2014. [http://mecanica.ucv.ro/ScoalaDoctorala/Temp/Rezumate/NEMES_ro%20\(1\).pdf](http://mecanica.ucv.ro/ScoalaDoctorala/Temp/Rezumate/NEMES_ro%20(1).pdf) (vizitat 11.11.2017).
45. Ordinul Ministerului Ecologiei Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului Nr. 163 din 07.07.2003 cu privire la aprobarea "Metodicii de evaluare a prejudiciului cauzat mediului înconjurător în rezultatul încălcării legislației apelor". În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 03.10.2003, nr. 208.
46. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică. Răspunderea persoanei juridice pentru corupție în Europa de Est și Asia Centrală. OECD, 2015. 92 p. <https://www.oecd.org/corruption/acn/ACN-Liability-of-Legal-Persons-RO.pdf> (vizitat 02.08.2017).
47. Paraschiv D. Șt. Liability for acts of pollution that affect human health. <http://www.nos.iem.ro/bitstream/handle/123456789/218/Paraschiv%20Daniel.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (vizitat 06.08.2017).
48. Păvăleanu V. Drept penal general. Conform noului Cod penal. București: Universul Juridic, 2012. 508 p.
49. Poleacov V. Esența juridică a dreptului de proprietate asupra resurselor acvatice. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, 2005, nr.5, p. 208-212.
50. Rusu I. M. Drept penal. Partea generală. Ediția 2. București: C.H. Beck, 2006. 350 p.
51. Trofimov I. Răspunderea pentru crima contra mediului perspectiva conferirii caracterului obiectiv. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, Seria Drept public, 2002, nr.1/2002, p. 36-39.
52. Trofimov I., Arteni D. Probleme curente ale legislației penale și a apelor. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, Seria Drept privat, 2003, nr.2/2003, p. 94-99.
53. Trofimov I. Răspunderea pentru fapta viitoare și determinarea făptuitorului în raportul juridic de răspundere. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, Seria Drept privat, 2003, nr.3/2003, p. 4-8;
54. Trofimov I. Vinovăția pentru cauzarea de daune civile prin poluare de mediu. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, Seria Drept privat, 2004, nr.4, p. 41-48.
55. Trofimov I., Ardelean G., Crețu A. Dreptul mediului. Chișinău: Bons Offices, 2015. 320 p.
56. Ulianovschi X. Noțiunea și caracterizarea generală a infracțiunilor ecologice. În: Revista națională de drept, 2015, nr. 10, p. 2-9.

57. Ulianovschi X. Tăinuirea de date sau prezentarea intenționată de date neautentice despre poluarea aerului. În: Revista națională de drept, 2016, nr. 3, p. 10-19.
58. Zamfir P., Trofimov I. Dreptul mediului. Partea generală. Curs introductiv. Chișinău, 1998. 176 p.
59. Zamfir P. ș. a. Manual pentru inspectorii de stat de mediu. Chișinău: Reclama, 2003. 214 p.
60. Бастрыкин А.И. Уголовное право России. Практический курс. Москва: Волтерс Клувер, 2007. 808 с.
61. Беляев Н. А. Курс советского уголовного права: Часть особенная. Том. 4. Ленинград: Ленинградского университета, 1978. 558 с.
62. Боголюбов С. А. Экологическое право. Учебник для вузов. Москва: НОРМА, 2001. 448 с.
63. Бринчук М. М. Экологическое право (право окружающей среды). Москва: Юристь, 1998. 688 с.
64. Гаухмана Л.Д., Колодкина Л.М., Максимова С.В. Уголовное право: Часть Общая. Часть Особенная. Москва: Юриспруденция, 1999. 784 с.
65. Голиченков А. К. Экологическое право России: Словарь юридических терминов. Москва: Издательский Дом „Городец”, 2008. 448 с.
66. Ерофеев Б. В. Экологическое право России. Москва: Юристь, 1996. 624 с.
67. Жевлаков Э. Н. Экологические правонарушения и ответственность. Москва: «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. 204 с.
68. Мисник Г. А. Возмещение экологического вреда в российском праве. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Москва, 2008. 56 с.
69. Петров С. Экологическое право России. Конспект лекций. Москва: Приор-издат, 2010. 174 с.
70. Рарог А. И. Вина в советском уголовном праве. Саратов: Саратовский государственный университет, 1987. 186 с.
71. Решетников В. И. Экологическое право. Курс лекций. Москва: Щит-М, 2003. 331 с.

ADNOTARE

Boșcaneanu Marcel, „Răspunderea penală pentru poluarea apei”, teză de doctor în drept la specialitatea 554.01. Drept penal și execuțional penal, Chișinău, 2018

Structura tezei: introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 255 de titluri, 158 de pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 8 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: infracțiune, poluare, poluarea apei, poluanți, contaminare, apă potabilă, mediu, daună de mediu, pericol, echilibru ecologic.

Domeniul de studiu: lucrarea se axează pe una dintre cele mai actuale și complexe probleme din Partea specială a dreptului penal: răspunderea penală pentru poluarea apei, cu specificarea faptului că infracțiunile de mediu reprezintă obiectul preocupărilor aflate la intersecția dintre dreptul penal și dreptul mediului.

Scopul tezei: constă în realizarea unei investigații profunde a cadrului juridic incriminator al infracțiunii de poluarea apei, analiza și interpretarea complexă a normei prevăzute la art. 229 CP RM, identificarea și soluționarea problemelor cu care se confruntă organele de drept la încadrarea juridică a infracțiunii cercetate, precum și optimizarea, formularea unor propuneri *de lege ferenda* menite să amelioreze calitatea reglementărilor în domeniu.

Obiectivele tezei: analiza juridico-penală a elementelor constitutive obiective și subiective ale infracțiunii prevăzute la art. 229 CP RM; identificarea deficiențelor tehnico-legislative ce determină ineficiența funcționării mecanismului de incriminare penală a faptelor de poluare a apei și formularea recomandărilor cu titlu *de lege ferenda* care să contribuie la perfecționarea normei în discuție, precum și a unor dispoziții conexe.

Noutatea științifică și originalitatea rezultatelor obținute: caracterul novator al lucrării este determinat de faptul că teza reprezintă una din primele cercetări complexe în RM consacrată răspunderii penale pentru poluarea apei. În cadrul acesteia sunt propuse noțiuni, teze, concepții, care pun într-o nouă lumină unele dintre cele mai controversate probleme ce țin de aplicarea răspunderii pentru infracțiunea prevăzută la art. 229 CP RM. Originalitatea rezultatelor obținute constă în investigarea celor mai controversate probleme ale științei și practicii dreptului penal care vizează infracțiunea în cauză, în paralel fiind evidențiate deficiențele tehnico-legislative de care suferă norma prevăzută la art. 229 CP RM și formularea propunerilor concrete de îmbunătățire a cadrului incriminator în materie.

Problema științifică importantă soluționată: rezidă în construcția juridică a unui mecanism clar al incriminării faptei de poluare a apei, fapt ce va contribui la excluderea dificultăților, confuziilor și contradicțiilor sesizate până nu demult la interpretarea și aplicarea normei penale în cauză. Pe această cale se soluționează problema incriminării și calificării penale corecte a faptelor ce atentează la integritatea resurselor de apă prin excluderea dublării de norme, delimitarea clară între diferite componente similare, atât de infracțiuni, cât și de contravenții, în vederea contribuiri la eficientizarea răspunderii penale pentru poluarea apei.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării: în urma investigației științifice realizate s-a constatat existența unor imperfecțiuni de origine normativă, precum și insuficiența activității de cercetare în materia infracțiunilor contra mediului. În vederea înlăturării acestor neajunsuri, prin intermediul lucrării de față, prezentăm comunității științifice, organelor de drept, legiuitorului un șir de concluzii și recomandări menite să contribuie la perfecționarea cadrului normativ în domeniu.

Implementarea rezultatelor științifice: urmărește scopul aplicării lor în procesul de instruire a studenților, masteranzilor, doctoranzilor din cadrul instituțiilor de învățământ superior cu profil juridic, cu orice formă de învățământ, utile la elaborarea de publicații științifice, precum și în activitatea practică a organelor de drept.

АННОТАЦИЯ

Бошкянжу Марчел „Уголовная ответственность за загрязнение воды”, диссертация на соискание ученой степени доктора права, специальность 554.01 – Уголовное право и уголовно-исполнительное право, Кишинэу, 2018

Структура диссертации: введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 255 наименований, 158 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 8 научных работах.

Ключевые слова: преступление, загрязнение, загрязнение воды, загрязняющие вещества, заражение, питьевая вода, окружающая среда, экологический ущерб, опасность, экологический баланс.

Область исследования: работа посвящена одной из наиболее актуальных и комплексных проблем Особенной части уголовного права: уголовной ответственности за загрязнение воды, при этом акцентируется внимание на тот факт, что экологические преступления являются объектом исследований на стыке уголовного и экологического права.

Цель исследования: состоит в реализации глубокого исследования инкриминирующей правовой базы преступления о загрязнении воды, комплексным анализом и толковании нормы предусмотренной ст. 229 УК РМ, выявлении и решении проблем с которыми сталкиваются правоохранительные органы при квалификации исследуемого преступления, а также в формулировании некоторых предложений „*lege ferenda*” имеющие целью повысить качество нормативных положений в этой сфере.

Задачи исследования: уголовно-правовой анализ состава преступления предусмотренного ст. 229 УК РМ, его объективных и субъективных элементов; выявление слабых сторон которые определяют неэффективность механизма уголовной криминализации деяний связанных с загрязнением воды и формулировка рекомендаций „*lege ferenda*” которые способствовали бы совершенствованию обсуждаемой нормы, а также некоторых связанных с ней диспозиций.

Научная новизна и оригинальность полученных результатов: в работе предложены определения и понятия, концепции, которые представляют в совершенно новом свете, одни из наиболее обсуждаемых проблем связанных с применением ответственности за преступление, предусмотренное ст. 229 УК РМ. Оригинальность полученных результатов состоит в исследовании самых спорных проблем науки и практики уголовного права относительно исследуемого преступления, параллельно выявляя законодательные несовершенства нормы ст. 229 УК РМ, а также в формулировке конкретных предложений по усовершенствованию законодательной базы в данной сфере.

Решённая важная научная проблема: состоит в конструкции ясного юридического механизма инкриминирования деяния по загрязнению воды, факта, который, как нам кажется, будет способствовать устранению несовершенств, конфузий и противоречий, существующих до недавнего времени при толковании и применении данной уголовно-правовой нормы.

Теоретическое значение и практическая значимость работы: в результате проведенного научного исследования установлены наличие некоторых правовых несовершенств, а также недостаточность исследований в сфере экологических преступлений. Работа способствует устранению выявленных недостатков, представив научному сообществу, правоохранительным органам, законодателю, ряд выводов и предложений, которые способствовали бы, совершенствованию правовой базы в исследуемой сфере.

Внедрение научных результатов имеет своей целью их применение в процессе обучения студентов, мастерандов, аспирантов высших учебных заведений юридического профиля, различных форм обучения, они могут быть полезны при разработки научных публикаций, а также в практической деятельности правоохранительных органов.

ANNOTATION

Boşcaneanu Marcel, „Criminal liability for water pollution”, PhD’s thesis in law at the specialty 554.01 – Criminal law and enforcement law, Chişinău, 2018

Thesis structure: Introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 255 titles, 158 text base pages. The results obtained are published in 8 scientific papers.

Key-words: criminal offense, pollution, water pollution, pollutants, contamination, drinking water, environment, environmental damage, danger, ecological balance.

Field of study: the paper focuses on one of the most current and complex issues in the special part of criminal law: criminal accountability for water pollution, specifying that environmental offenses are the object of the preoccupations at the intersection of criminal law with environmental law.

Objectives: legal-criminal analysis of the objective and subjective constituent elements of the investigated crime of the art. 229 PC RM; identifying technical-legislative deficiencies that determine ineffectiveness of functioning mechanism of criminal accusation of water pollution deeds and making recommendations with the title of *lege ferenda* that will contribute to improvement of the discussed standards, as well of some related provisions.

The purpose of the thesis: is to carry out a thorough investigation of the incriminating legal framework of the water pollution offense, the complex analysis and interpretation of the norm stipulated in art. 229 PC RM, revealing and solving the problems faced by law enforcement bodies in the legal framing of the investigated offense, as well as optimizing, formulating some proposals of *lege ferenda* (lex ferenda) for increasing the quality of regulations in the field.

Scientific novelty and originality of the obtained results: the novelty of the work is determined by the fact that changes are introduced on the issue of criminal liability for water pollution. Within it are proposed notions, theses, conceptions, which put in a new light some of the most controversial issues related to the application of the responsibility for the offense stipulated in art. 229 PC RM. The originality of the obtained results consists in the investigation of the most controversial problems of the science and practice of the criminal law referring to the investigated offense, while at the same time being highlighted the technical-legislative deficiencies from which suffers the norm stipulated in art. 229 PC RM and the formulation of concrete proposals for improving the incriminating framework in the matter of.

The important scientific problem solved: lies in the legal organization of a clear mechanism of accusing of the water pollution deed, which will help to eliminate the difficulties, confusions and contradictions that have been encountered until recently in the interpretation and application of the concerned criminal law. In this way, is solved the issue of right penal accusing and qualification of the facts that threaten the integrity of water resources by eliminating the duplication of norms, the clear delimitation between different similar components, both crimes and offences, in order to contribute to the efficiency of the criminal liability for pollution water.

Theoretical significance and applicative value of the work: the scientific research carried out revealed the existence of imperfections of normative origin, as well as the insufficiency of research activity in the field of environmental crimes. This situation prevents the correct application and interpretation of the stipulations of art. 229 PC RM. In order to overcome these deficiencies, through the present paper, we present to the scientific community, to the law enforcement bodies, to the legislator a series of conclusions and recommendations meant to contribute to the improvement of the normative framework in the field.

The implementation of the scientific results: pursues the goal of their application in the process of training students, master students, doctoral law students in higher education institutions, with any form of education, useful to develop scientific publications, as well as in their activity of the law enforcement bodies.

BOȘCANEANU MARCEL

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU POLUAREA APEI
SPECIALITATEA 554.01 - DREPT PENAL ȘI EXECUȚIONAL PENAL

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 20 iulie 2018
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 1,5

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj 30 ex.
Comanda nr. 198

Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Chișinău, str. Gh. Asachi 21, MD 2009
tel./fax/+37322/73-89-94; tel.+37322/72-37-92
Web: www.academy.police.md; e-mail: academy@police.md